

Bava Metzia (22b)

אמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל בן יהוּדָק — **R' Yochanan said in the name of R' Yishmael ben Yehotzadak:** מִנֵּן לְאַבְיָדָה שֶׁשָּׁטְפָה נָהָר — **From where do we derive that a lost object swept away by a flooding river** — **is permitted** to whoever finds it? דְּכֵתִיב — **For it is written** in the Torah concerning the commandment to return lost property (*Devarim* 22:3): וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלֹתָו — **and so shall you do for his garment,** וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֵדֹת אַחִיךָ — **and so shall you do for any lost object of your brother** "אֲשֶׁר תֵּאבֹד מִמֶּנּוּ וּמְצֹאתָה" — **that is lost from him and you have found."** This teaches that only **that which is lost to him but is accessible to any other person** must be returned. יִצְאָתָה זֶה — **This case is therefore excluded** from the law of return שֶׁאֲבֵדָה מִמֶּנּוּ — **inasmuch as [the object] is not only lost to him,** וְאֵינָהּ מְצוּיָה אֲצֵל כָּל אָדָם — **but it is not accessible to any person.**

Bava Metzia (24a)

הַמְצִיל מִן הַמַּצִּיל מִן — **Similarly, R' Shimon ben Elazar used to say:** וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר — **One who saves something from a lion,** וּמִן הַדּוֹב — **from a bear,** וּמִן הַנֶּמֶר — **from the tides of the sea,** וּמִן זֹטוֹ שֶׁל יָם — **from the tides of the sea,** וּמִן הַבְּרָדָלֶס — **or from a bardelis,** וּמִן הַבְּרָדָלֶס — **or from the surge of a flooding river** may retain it for himself. וּמִשְׁלוּלֵיתוֹ שֶׁל נָהָר — **or from the surge of a flooding river** may retain it for himself. הַמוֹצֵא בְּסֻרְטָנָא וּפְלִטָנָא גְדוּלָה — **Similarly, one who finds something in a major thoroughfare or in a large public square,** וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהַרְבִּים מְצוּיִין שָׁם — **or in any place in which large numbers of people are commonly found,** הָרֵי אֵלָיו שָׁלוֹ — **these belong to [the finder],** even if the objects are identifiable; מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִים מֵתְאַשְׁרִין מֵהוֹן — **because the owner despairs of recovering them.**

Bava Metzia (24b)

הָיָה דִּי — **There was this vulture** דִּשְׁקִיל בְּשָׂרָא בְּשׁוּקָא — **that took meat in the market** אֲתָא — **and threw it between the palm trees of Bar Marion.** וְשָׂדִינָהּ בְּצַנְיִיתָא דְּבִי בַר מַרְיוֹן — **[Bar Marion] came before Abaye** לְקַמֵּיהּ דְּאַבְיֵי — **to inquire as to his responsibilities.** אָמַר — **[Abaye] said to him:** זֵיל שְׁקוּל לְנַפְשֵׁךָ — **Go, take the meat for yourself.** לֵיהּ — **This situation with regard to the vulture is different** from the conventional case of a lost object, דְּכֹזְטוֹ שֶׁל יָם דְּמִי — **because it resembles** the case of an object swept away by the **tides of the sea,** which belongs to whoever finds it.

Shabbos (120a)

אִף עַל — **One may save** from his burning house **a basket full of loaves** אִף עַל — **One may save** from his burning house **a basket full of loaves** וְיַגְוֹל שֶׁל — **even though it has enough in it for a hundred meals,** פִּי שְׁיֵשׁ בּוֹ מֵאָה סְעוּדוֹת — **and a round cake of pressed figs** וְחֲבִית שֶׁל יַיִן — **and a barrel of wine,** even though these contain much more than needed for three meals. וְאוֹמֵר לְאַחֵרִים — **And he may tell others,** בּוֹאוּ וְהִצִּילוּ לָכֶם — **"Come and save food for yourselves";** וְאִם הָיוּ פִּיקַחִין — **and if they were wise,** עוֹשִׂין עִמּוֹ חֶשְׁבוֹן אַחֵר הַשַּׁבָּת — **they make a reckoning with him after the Sabbath** for their wages as laborers.

שלחן ערוך (חשן משפט רנט, ז) - המציל מהארי והדוב וזוטו של ים ושלוליתו של נהר הרי אלו שלו אפילו הבעל עומד וצווח (רמ"א: מכל מקום טוב וישר להחזיר כמו שנתבאר סעיף ה'). ואף על גב דמדינתא אין חיובין להחזיר באבידות אלו אם גזר המלך או בית דין חייב להחזיר מכח דינא דמלכותא או הפקר בית דין הפקר, ולכן פסקו ז"ל בספינה שטבעה בים שגזר המושל גם הקהלות שכל מי שקונה מן העכו"ם שהצילו מן האבידה הוא שיחזיר לבעליו שצריכין להשיב ואין לו מן הבעלים אלא מה שנתן.

הטעם

רש"י (בבא קמא סו. ד"ה מוצא) - אם נתייאשו בעלים קודם שמצאה זה קנה דתניא באלו מציאות מנין לאבידה ששטפה נהר הואיל ונתייאשו הבעלים שהיא מותרת תלמוד לומר אשר תאבד ממנו, שאבודה ממנו ומצויה לשאר בני אדם.

רמב"ן (כג. ד"ה מה שמלה) - מה שפרש"י ז"ל בפרק מרובה דיאוש קנה מדתניא בפירקין מנין לאבידה ששטפה נהר שמותרת וכו' אלמא יאוש קנה זה אינו נכון דהא יאוש שלא מדעת הוא ולא הוא יאוש אלא התם דרחמנא שרייה. רשב"א (כא:)- זוטו של ים ושלוליתו של נהר דאית בה סימן רחמנא אפקריה, מסתברא דהפקר גמור הוא ואפילו מרדף אחריהם ואפילו אמר בפירוש לא מיאשנא אפילו הכי שריא דרחמנא אפקריה. [ועל תרומת הכרי (רסב ד"ה והנראה לי)].

חשן אהרן (רנט, ז) - הרשב"א ודעמיה יפרשו שאין זה מטעם יאוש דיאוש ילפינן מקרא ד"שמלה" התירא דאבודה מכל אדם ילפינן מקרא ד"ממנו", ומטעם שהתורה התירה והפקירה לאבידה כזאת. לא כן הוא שיטת רש"י ורמב"ם דהם יפרשו דאבודה מכל אדם התירא משום יאוש וקרא ד"ממנו" אתא להורות דין יאוש באבידה. ולפי זה עיקר חקירתנו דאבידת קטן שאבודה מכל אדם אסורה או מותרת תליא בפלוגתתם. [ע"ש].

אם לא נתייאש

רא"ש (כד.) - האי מתייאשין אסרטיא ופלטאי ורבים מצויין שם קאי, אבל אינך אפילו עומד וצווח נעשה כצווח על ביתו שנפל.

סמ"ע (רנט, טז) - אפילו אמר לא מיאשנא ואפילו מרדף אחר שטיפה בטלה דעתיה אצל דעת כל אדם והוא ליה כצווח על ביתו שנפל.

תרומת הכרי (רנט, א) - אם מיד שידע בנפילתו רדף אחר אבידתו או שאמר בפירוש לא מיאשנא, בודאי חייב להחזיר, דבזוטו של ים לבד הוא של המוציא אפילו עומד אידך וצוח... ודלא כתשובת צמח צדק בסימן פט דסובר דגם שאר האבידות אשר סתמן ליאוש עומדת מהני אפילו עומד וצוח.

ערך ש"י (רנט, ז) - ברוב עו"כ דעומד וצווח לא מהני דבטלה דעתו, ועל כן דקדקו לומר עומד וצווח דאינו עושה מעשה אבל כשמרדף אחריה דעושה מעשה... לא בטלה דעתו, וכשחטפו ארי אף מרדף לא מהני. [וע"ע חשן אהרן (רנט, ז)].

פתחי חושן (ב, סקל"ז) - ועל כרחך צריך לומר דמה שכתב רחמנא שרייה היינו שגילתה תורה שבאבידה כזו דינה כיאוש בעלים, שגם יאוש אינו אלא סילוק רשות ובזוטו של ים כשאינו יכול להציל בעל כרחו רשותו מסולת ממנו ונעשה הפקר.

לפנים משורת הדין

בית הלוי (ח"ג מח) - וכתב שם רש"י מהפקרא קזו דהרי אמר להם והצילו לכם דהיינו לצרכיכם ואם פקחים הם יעכבו הכל, וכתב שם הר"ן דלא היה צריך רש"י לזה ורק כיון דלו אסור להציל יותר הרי הוא כמציל מזוטו של ים... ועל כל פנים הא מוכרח מדברי הר"ן דהמציל מזוטא של ים אין בו משום טוב וישר... ודלא כהרמ"א. [ועל בית יוסף או"ח סימן שלד שמסיק שאינו נחשב כזוטו של ים משום שיכול במציאות להציל אלא שאיסור שבת רביע עליה].

תרומת הכרי (רנט, ז) - יש לפקפק ולומר דבזוטו של ים אפילו לפנים משורת הדין אין לו להחזיר שלא מצינו בש"ס שיש בו ועשית הישר והטוב אלא במצא במקום שרוב גוים מצויין... ויש להביא קצת ראיה מהאי דיו דשקיל בשרא ושדי ביה צוניתא דבר מריון ואתא לקמיה דאבי אמר ליה זיל שקול לנפשך... ולמה לא ציוהו אביי להחזיר משום ועשית הישר והטוב.

קצות החושן (רנט, ג) - נראה דזה לא מנהג גרוע אלא מנהג טוב וישר הוא דכיון דאמרו בגמרא דאבידה דלאחר יאוש מחזירין לפנים משורת הדין והוא משום ועשית הישר והטוב דמהכא נפקא לן לפנים משורת הדין... דאף על גב דבעלמא לא כייפי למיעבד לפנים משורת הדין הכא ראו הבית דין לתקן תקנה זו ואין זה מנהג גרוע כיון דיאות למיעבד לפנים משורת הדין ובפרט שהוא נמי דינא דמלכותא.

משפט האבידה (רנט, שער ציון סקל"י) - מהקצות החושן מוכח מהראשונים דסבירא להו דאיכא לפנים משורת הדין בזוטו של ים. [ועל פתחי חושן (ב, סק"ג)].

מה נקרא זוטו של ים

אמרי יושר (ח"ב, נט) - בדבר ענין הספרים אשר קנו מאנשי חיל שלנו אשר הם לקחו מיד הרוסים אשר שללו מישראלים והספרים כבר היו מעותדים לאיבוד חס ושלום על ידי אנשי חיל כי רצו לחתכם לחתיכות דקות ולעשות מהם נייר אשר נסתפק כת"ה אם הוא כמציל מזוטו של ים דהוי אבוד מכל אדם... הנה לא מצינו דאבוד מכל אדם רק במציל מזוטו של ים דכבר הוה אבוד וכן תרגולים שברחו אבל כמו בנידון דנן שהחיל רצו לחתכן כיון שעדיין לא עשו לא דמי לזוטו של ים...

אך בגוף הדבר בענין ספרים אף אם לא נחשב כזוטו של ים אפשר לדון דהוי יאוש דכאשר חמסו הרוסים הספרים הבעלים יאשו. [ועי' פתחי חושן ב, סקל"ד].

חלקת יעקב (ח"ג, א) - בנידון דין כל זה אינו [כזוטו של ים] חדא כמבאור ברמ"א שם וז"ל אף על גד דמדינא אין חייבין להחזיר אם גזר המלך או בית דין חייב להחזיר מכח דינא דמלכותא דינא או הפקר בית דין הפקר... ועוד בנידון דין כשהפקיד לו שטרות כסף מעט הכמות לא מיבעי כשיהיה עוד האפשרות לשלוח המעות לאיזה בנק בטוח לשווייץ או לארצות הברית וכדומה בטח שבדעת המפקיד שהיה לו הימנותא בהנפקד כשמסר לו הפקדון בטוח היה בדעתו דמסתמא יעשה כזאת.

בית אבי (ח"א קנז) - בספרים שנמצאו בידי יהודים שאספו אותם או קנו מהנכרים שגזלו אותם מבתי ישראל ואחר כך באו הבעלים או יורשיהם בודאי לכולי עלמא כבר התייאשו מהם... וכל זה מדינא אבל לפי מה שהעלה הרמ"א דאפילו בזוטו של ים דטוב וישר להחזיר... ולכן משום ועשית הישר והטוב צריך להחזיר מכיון דלאחר התופת הנורא אם יעלה ביד שום בן אדם להשיג חפץ או ספר ממה שנשאר מביתו או מבית אביו חשיבות גדולה הוא... ועוד יש לומר דלא דמי כלל נידון דין לזוטו של ים דבזוטו של ים הרי המציל מסכן את עצמו בשעה שהבעלים לא יכלו להציל שלהם, אבל הכא הרי בשעת הכסנה לא היה שום אפשרות להציל על ידי ישראל רק אחר הנצחון של המלחמה אז לקחו ואספו הספרים מידי הערלים הרשעים ומהגיטאות ולכן לא דמי כלל לזוטו של ים רק כמו שקנה מגנב. [ועי' פתחי חושן ב, סקל"ה].

משפטיד ליעקב (ח"ג) -

חזון איש (ב"ק יח, ג) - מכל מקום בשביל נסים גלויים אין הדין משתנה שהתירה תורה אבדה ששטפה נהר אפילו של ר' חנינא בן דוסא, והתורה נתנה לפי גדרי הטבע והצלת נס הוא כנינתין לו חמור של נס ואחר הוא ומיהו נס נסתר המכוסה באמצעים טבעיים דינו כטבע שהרי כל הטבע בהשגחה פרטית.